

Viteštvo: Zgodovinsko in socialno obdobje, skupno evropskim deželam

Rim 9-17. 12. 1991

"Of chivalry ... much is known. More than a code of manners in war and love, chivalry was a moral system, governing the whole of noble life. That it was about four parts in five illusion made it no less governing for all that. It developed at the same time as the great crusades of the 12th century as a code intended to fuse the religious and martial spirits and somehow bring the fighting man into accord with Christian theory. Since a knight's usual activities were as much at odds with Christian theory as a merchant's, a moral gloss was needed that would allow the Church to tolerate the warriors in good conscience and the warriors to pursue their own values in spiritual comfort. With the help of Benedictine thinkers, a code evolved that put the knight's sword arm in the service, theoretically, of justice, right, piety, the Church, the widow, the orphan, and the oppressed. Knighthood was received in the name of the Trinity after a ceremony of purification, confession, communion. A saint's relic was usually embedded in the hilt of the knight's sword so that upon clasp ing it as he took his oath, he caused the vow to be registered in Heaven. Chivalry's famous celebrator Ramon Lull, a contemporary of St. Louis, could now state as his thesis that "God and chivalry are in concord".

(B. W. Tuchman, *A distant mirror* (1978) 62.)

Rim, od 9. do 17. 12. 1991. Srečanje na temo 'Viteštvo: zgodovinsko in socialno obdobje, skupno evropskim deželam'. Podtemi: 'Ideali, obnašanje in cilji viteza' in 'Prispevki viteštva k razvoju evropske civilizacije'. Cilj srečanja: ovrednotiti in preučiti prispevek viteštva v razvoju srednjeveške evropske civilizacije. Pobudnik: Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Italije, Generalna direkcija za kulturne odnose (DGRC) - programi heksagonale. Sodelavci: ministrstva za zunanje zadeve dežel Heksagonale, ambasade dežel heksagonale, mladinska zveza dežel heksagonale. Organizatorji: Generalna direkcija za kulturne odnose pri italijanskem Ministrstvu za zunanje zadeve in Gruppi archeologici d'Italia (GAI). Udeleženci: predavatelji, diplomanti in študenti iz dežel heksagonale. Zgornja starostna meja: 35 let. Pokrovitelj srečanja: veliki mojster 'suverenega reda vitezov bolnišnice sv. Janeza iz Jeruzalema, imenovane ga iz Rodosa in iz Malte'.

Glavno prizorišče je bil katoliški penzion na griču Opio. Na moč asketsko bivališče. Prostori tako rekoč niso bili ogrevani, čeprav je bilo zunaj 4 stopinje pod ničlo. In tako si je Casa dell'Emmanuel prislužila ime 'konvent' (ciniki so uporabljali krepkejši izraz 'lager'), jedilnica ime 'refektorij', skupna spalnica za moške pa 'dormitorij'. Vse za pravo atmosfero.

Na programu za ponedeljek je pisalo 'Saluto delle autorità' in ob 10.00 so nas v dvorani Istituta del Sacro Cuore pozdravili Eleonora von Guggenberg, predstavnica GAI, g. Pallota iz DGRC, g. von Lobstein, predstavnik malteškega viteškega reda ter ambasadorji Češkoslovaške federacije, Poljske in Avstrije. Po tem uradnem uvodu smo začeli z delom. Popoldan smo se preselili v (m)učilnico v konventu, kjer smo vse do konca srečanja poslušali referate zaviti v plašče, šklepetajoč z zobmi.

V naslednjih dneh smo slišali sedemindvajset referatov. V grobem so se oblikovala štiri tematska področja:

- viteški redovi,
- ideali, duhovnost in predstavniki svet viteza,
- fortifikacijska arhitektura,
- heraldika.

Žal je bil nivo prispevkov v večini na ravni srednješolskih referatov (v smislu: izberem knjigo, preberem knjigo, napišem obnovo, preberem obnovo). Vendar pa je ob tem treba reči, da smo bili udeleženci o srečanju obveščeni le kakih štirinajst dni pred začetkom. Med boljše prispevke vsekakor sodijo predavanja M. Cecija, E. Ragnija in D. Maestrija (ki so sicer vsi akademski profesorji in so že krepko prestopili zgornjo starostno mejo srečanja), A. Palavestre in tudi slovenska referata M. Kosija in B. Hajdinjaka.

M. Ceci je predstavil fortifikacijsko arhitekturo Lacija. Izčrpno in pregledno je prikazal razvoj grajskih stavb, njihovih obrambnih sistemov in naprav. Posebno zanimivo je bilo slikovno gradivo. E. Ragni je predaval o postojankah templjarjev v srednji Italiji. Nakazal je očitno sovpadanje templjarskih posesti s pomembnimi komunikacijami in območji posebnega gospodarskega pomena. Problem je zanimiv, saj gre v bistvu za prostorske podatke. Kar sama se je ponujala misel, da bi bilo dobro v nadaljnjih raziskavah uporabiti GIS, pa se je izkazalo, da italijanski zgodovinarji v svojih študijah raje ne uporabljajo računalnikov. Predavatelj je opozoril še na prob-

lem terenskega dela. Resni profesorji se mu namreč izogibajo, študentov pa v svoje raziskave večinoma ne vključujejo. Tako za poglobljene prostorske študije manjkajo osnovni podatki s terena.

Prof. D. Maestri je pripravil zelo sistematično predavanje o vojaški arhitekturi križarskih vojn. Posvetil se je fortifikacijski arhitekturi viteških redov v Sveti deželi. Zanimiva je bila primerjava fortifikacij templjarjev in ivanovcev (alias malteških vitezov). Ivanovci so bili veliko bolj prožni in so obrambni sistem prilagajali novim okoliščinam, templjarji pa so vztrajali pri svojih tradicijah, ki so bile razmeram na Vzhodu povsem tuje.

M. Kosi je predstavil templjarje, njihovo zgodovino in vlogo v oblikovanju srednjeveške Evrope. Srečanje se je v splošnem osredotočilo na viteške redove, tako da je referat sprožil živahno razpravo. B. Hajdinjak je govoril o grofih Celjskih. Poudaril je njihove mednarodne rodbinske in politične zveze.

Organizatorji so pripravili dve ekskurziji: ogledali smo si grad Santa Severa ter Bolseno in Viterbo. Res je, da smo si ogledovali srednjeveško arhitekturo, vendar pa le z vidika slikovitosti posameznih spomenikov. Strokovnega vodstva ni bilo, gradovi pa - gradovi pač. V samem Rimu sta vsekakor omembe vredna ogleda redovnih hiš malteških vitezov: Casa dei Cavalieri di Rodi ob Avgustovem forumu in Casa dell'Ordine dei Cavalieri di Malta na Aventinu. Malteški red je organiziran kot država in tla, na katerih stojijo njihove hiše, predstavljajo ozemlje te države. Na Aventinu stoji tudi redovna cerkev malteških vitezov, ki je prav poseben biser. Gre namreč za edino arhitekturo Piranesija, ki jo želijo videti vsi pravi občudovalci tega mojstra grafika iz 18. stol. Javnosti cerkev seveda ni dostopna, nas pa je po njej popeljal sam g. von Lobstein.

Pravi namen srečanja pravzaprav ni bilo razpravljanje o vitezi in njihovih idealih. Italijansko zunanje ministrstvo se je za organiziranje nekakšnega srečanja odločilo nenadoma, šele oktobra 1991. Pred GAI so postavili tri zahteve: 1. srečanje naj bo organizirano še v letu 1991, 2. izbrana tema naj bo zanimiva za vse dežele heksagonale in 3. udeleženci srečanja morajo oblikovati sklepni dokument, ki naj vsebuje programske smernice za nadaljna srečanja, pa tudi za druge (nove) oblike sodelova-

nja vseh dežel heksagonale na področju varovanja in popularizacije kulturne dediščine teh dežel. Tako je bilo srečanje organizirano v naglici in brez posebnih pretenzij po strokovnosti. Pomembno je, da smo se v Rimu zbrali mladi iz srednje Evrope z namenom, da v prihodnje organiziramo srečanja in tudi drugačne aktivnosti, ki naj bi promovirale kulturno dediščino srednje Evrope. Poseben vidik tega sodelovanja je vključevanje laikov, predvsem mladih. Kulturna dediščina ni le hermetičen svet malce premaknjenih strokovnjakov, temveč skupna last vseh ljudi. Če naj bi kulturni spomeniki ponovno zaživel in tudi preživel, potem v tem hipu potrebujejo dobro reklamo. Ljudem jih je potrebno približati na zabaven in kreativen način. Konec januarja 1992 bodo predstavniki vseh dežel heksagonale predstavili konkretne programe tovrstnih aktivnosti, ki jih načrtujejo za leto 1992. Bomo tudi Slovenci lahko kaj ponudili? *'Živi bili, pa vidjeli!'*

Katarina Katja Predovnik